

Mål C-373/22**Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler****Datum för ingivande:**

9 juni 2022

Domstol som begär förhandsavgörande:

Spetsializiran nakazatelen sad (Bulgarien)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

9 juni 2022

Åklagarmyndighet:

Spetsializirana prokuratura

Tilltalad i det straffrättsliga förfarandet:

NE

Saken i det nationella målet

Åtal har väckts mot NE vid Spetsializiran nakazatelen sad (Specialiserade brottmålsdomstolen). Vid det inledande sammanträdet i detta mål har yrkat NE att domstolen ska förklara sig obehörig, eftersom han ifrågasätter dess opartiskhet, såväl avseende de domare som har tilldelats målet som avseende alla domare från nämnda domstol.

NE åberopar följande omständigheter till stöd för sitt yrkande:

- Spetsializiran nakazatelen sad är motpart i ett tvistemål vid Sofiyski gradski sad, i vilket han yrkar skadestånd till följd av rättsstridigt agerande på grund av förstnämnda domstols beslut att häkta honom och
- antagandet av Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast (lagen om ändring och komplettering av lagen om domstolsväsendet, DV nr 32 av den 26 april 2022, nedan kallad ZIDZSV), enligt vilken Spetsializiran nakazatelen sad ska avvecklas från och med den 27 juli 2022.

Den domare som har blivit tilldelat målet anser inte att det föreligger någon lagstadgad grund för att domstolen ska förklara sig obehörig och att han varken kan anses jävig när det gäller målet eller NE.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har i målet Boyan Gospodinov/Bulgarien av den 5 april 2018 (nedan kallad Europadomstolens dom i målet Boyan Gospodinov/Bulgarien), till vilken NE hänvisar, fastställt att domstolens opartiskhet emellertid inte ska bedömas på grundval av ett subjektivt synsätt (där man försöker fastställa domarens personliga inre övertygelse eller intresse av utgången i det konkreta målet), utan även på grundval av ett objektivet synsätt för att kunna utesluta varje rimligt tvivel i detta hänseende.

Spetsializiran nakazatelen sad är osäker huruvida det går att utesluta rimligt tvivel när det gäller dess opartiskhet, eftersom nämnda domstol dels är svarande i ett tvistemål i vilket NE begär skadestånd och lagstiftaren dels har antagit en lag för att avskaffa nämnda domstol och har motiverat detta med att ”den konstitutionella principen om rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter därmed garanteras”.

Mer allmänt uppkommer frågan huruvida det förhållandet att ZIDZSV har antagits med en sådan motivering, utöver den hänskjutande domstolens oberoende, också innebär att följande instansers oberoende kan ifrågasättas: den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål, den specialiserade åklagarmyndigheten och den specialiserade åklagarmyndigheten för överklaganden, vilka också ska avvecklas med verkan från den 27 juli 2022 och vilka är skyldiga att fortsätta bedriva sin verksamhet fram till denna tidpunkt.

Spetsializiran nakazatelen sad anser att det är osäkert huruvida förfarandet för antagandet av ZIDZSV och bestämmelserna i denna lag är förenligt med rättsstatsprincipen, principerna om maktindelning och rättsväsendets oberoende och önskar särskilt ett klagande huruvida unionsrätten utgör hinder mot en bestämmelse om nyutnämning av domare och åklagare, såsom den som föreskrivs i ZIDZSV.

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Spetsializiran nakazatelen sad hänskjuter en begäran om förhandsavgörande till Europeiska unionens domstol enligt artikel 267 FEUF för att kunna avgöra huruvida den har en skyldighet att förklara sig obehörig i det här aktuella målet på grund av jäv.

Den hänskjutande domstolen önskar för det första ett klagande huruvida artiklarna 2, 6.1 och 6.3 samt 19.1 andra stycket FEU, jämförda med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, ska tolkas så, att en domstol som ska pröva ett brottmål och samtidigt är svarande i ett tvistemål som rör en talan som den tilltalade i detta brottmål har väckt på grund av en överträdelse från denna domstol eller dess rättsliga efterträdare vid

handläggningen av detta eller ett annat brottmål, eller som skulle vara skadeståndsskyldig om talan bifölls, inte är en oavhängig och opartisk domstol i den mening som avses i unionsrätten. Om EU-domstolen skulle fastställa att dessa bestämmelser ska tolkas på detta sätt, önskar Spetsializiran nakazatelen sad ett klagörande huruvida handläggningen av brottmålet ska återupptas och i så fall på vilket sätt.

För det andra önskar Spetsializiran nakazatelen sad ett klagörande huruvida nämnda unionsrättsliga bestämmelser ska tolkas så, att en lag, genom vilken en domstol ska avvecklas vid en viss tidpunkt, medan domarna vid denna domstol fortsätter att handlägga såväl de mål som de blivit tilldelade fram till denna tidpunkt som mål i vilka ett förberedande sammanträde har genomförts, och avvecklingen av domstolen motiveras med garanterandet av den konstitutionella principen om rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter, utan att någon bevisning anförts för att domstolen skulle ha begått överträdelser i detta sammanhang, påverkar dess oavhängighet.

För det tredje önskar Spetsializiran nakazatelen sad ett klagörande huruvida nämnda unionsrättsliga bestämmelser ska tolkas så, att de utgör hinder mot nationella bestämmelser genom vilka en oavhängig bulgarisk domstol avvecklas, med angiven motivering och dess domare omplaceras till andra domstolar där vissa är belägna på mycket avlägsna orter i landet, utan att domarna dessförinnan erhållit konkret information om detta och utan att ha inhämtat deras samtycke, varvid det beträffande endast dessa domare i lag föreskrivs ett högsta antal utnämningar vid visst ett rättsligt organ. Om EU-domstolen skulle finna att nämnda bestämmelser ska tolkas på detta sätt, önskar Spetsializiran nakazatelen sad ett klagörande hur domarna från de domstolar som avvecklas ska handlägga de mål som är anhängiga inför dem.

Frågor som har hänskjutits för förhandsavgörande

1. Ska artiklarna 2, 6.1 och 6.3 samt 19.1 andra stycket FEU, jämförda med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, tolkas så, att en domstol som ska pröva ett brottmål och som samtidigt är svarande i ett skadeståndsmål som den tilltalade i detta brottmål har väckt på grund av en överträdelse som den domstolen eller en domstol som är dess rättsliga efterträdare påstås ha begått i samma eller i ett annat brottmål, eller som skulle vara skadeståndsskyldig om talan i skadeståndsmålet bifölls, inte utgör någon oavhängig och opartisk domstol i den mening som avses i unionsrätten?

2. Om så är fallet, ska nämnda unionsrättsliga bestämmelser tolkas så, att en sådan domstol inte får fortsätta att handlägga brottmålsförandet och inte heller får avgöra målet i sak, och vilka följder skulle det medföra för de processuella och materiella åtgärder som den domstolen vidtar om den inte skulle förklara sig obehörig på grund av jäv?

3. Ska artiklarna 2, 6.1 och 6.3 samt 19.1 andra stycket FEU, jämförda med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, tolkas så, att i ett fall där en domstol har avvecklats genom en ändring av Zakon za sadebnata vlast (lagen om domstolsväsendet) (DV nr 32/26.04.2022, vars genomförande har senarelagts till den 27 juli 2022), men domarna är skyldig att fortsätta handlägga mål fram till och med detta datum och även att därefter fortsätta att handlägga de mål i vilka förberedande sammanträde redan ägt rum, undergrävs nämnda domstols oavhängighet då dess avveckling motiveras med värnandet av den konstitutionella principen om rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter, utan att det på vederbörligt sätt anges vilka omständigheter som ligger till grund för slutsatsen att dessa principer har åsidosatts?

4. Ska nämnda unionsrättsliga bestämmelser tolkas så, att de utgör hinder mot nationella bestämmelser såsom de i lagen om domstolsväsendet (DV nr 32/26.04.2022, vars genomförande har senarelagts till den [27] juli 2022), vilka – med den ovan anförda motiveringen – medför en fullständig avveckling av (den specialiserade brottmålsdomstolen i egenskap av) ett oavhängigt organ inom det bulgariska rättsväsendet och en omplacering av domarna (inbegripet domaren vid den avdelning som ska avgöra det konkreta brottmålet) från den domstolen till andra domstolar i hela landet, inbegripet till sådana domstolar som är belägna långt ifrån domarnas nuvarande tjänstgöringsort, utan att orten ifråga angetts på förhand, utan domarna lämnat sitt samtycke och i enlighet med de lagstadgade begränsningar som endast föreskrivs för dessa domare när det gäller hur många av dem som högst kan nyutnännas till en viss domstol?

5. Om så är fallet och mot bakgrund av unionsrättens företräde, vilka processuella åtgärder ska domarna vid de domstolar som ska avvecklas vidta? Vilka följder får detta för de handläggningsbeslut som fattas av den domstol som ska avvecklas i de mål som måste avgöras och för slutliga avgöranden i dessa mål?

Anförda unionsbestämmelser och anförd praxis från EU-domstolen

Fördraget om Europeiska unionen, artiklarna 2, 6.1, 6.3 och 19.1 andra stycket

Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, artikel 47 andra stycket

Europaparlamentets och rådets förordning (EU, Euratom) 2020/2092 av den 16 december 2020 om en generell villkorlighetsordning för skydd av unionsbudgeten, skälen 9 och 10 samt artikel 2

Dom av den 19 september 2006, Wilson (C-506/04, EU:C:2006:587)

Dom av den 26 januari 2010, Transportes Urbanos y Servicios Generales (C-118/08, EU:C:2010:39)

Dom av den 17 juli 2014, Torresi (C-58/13 och C-59/13, EU:C:2014:2088)

Dom av den 9 oktober 2014, TDC (C-222/13, EU:C:2014:2265)

Dom av den 6 oktober 2015, Consorci Sanitari del Maresme (C-203/14, EU:C:2015:664)

Dom av den 20 april 2021, Repubblica (C-896/19, EU:C:2021:311)

Dom av den 18 maj 2021, Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” m.fl. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 och C-397/19, EU:C:2021:393).

Dom av den 6 oktober 2021, W.Ž. (avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter vid Högsta domstolen – Tillsättning) (C-487/19, EU:C:2021:798)

Bestämmelser i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna samt anförd praxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna

Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, artikel 6.1

Europadomstolens dom av den 5 april 2018 i målet Boyan Gospodinov/Bulgarien

Europadomstolens dom av den 1 december 2020 i målet Ástráðsson/Island

Europadomstolens dom av den 9 mars 2021 i målet Bilgen/Turkiet

Anförda nationella bestämmelser

Republiken Bulgariens grundlag, artiklarna 119, 129.1, 129.3 och 130a

Zakon za sadebnata vlast (lagen om domstolsväsendet), artikel 30.1, 30.2 punkterna 8 och 20, 30.3, 30.4, 30.5 punkterna 1, 4, 5, 6, 7, 12 och 13, artikel 161.1 och 16.2, artikel 165.1–3 samt artikel 194

Zakon za izmenenie i dopalnenie ha Zakona za sadebnata vlast (lagen om ändring och komplettering av lagen om domstolsväsendet, DV nr 32 av den 26 april 2022, i kraft sedan den 27 juli 2022), 44, 49, 50, 51, 52, 53, 59 och 67 §§ i övergångs- och slutbestämmelserna

Nakazatelno-protsesualen kodeks (straffprocesslagen), artiklarna 29, 31, 35.3–5, 258, 411a, 485 och 486

Nakazatelen kodeks (strafflagen), artiklarna 108.2, 325.1 och 325.2

Grazhdanski protsesualen kodeks (civilprocesslagen), artikel 519.2

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Den 29 maj 2018 tände NE eld på Republiken Bulgariens flagga framför justitiepalatset i Sofias stadskärna och vanhelgade den genom stötande handlingar samtidigt som han filmade sig själv. Denna videoupptagning offentliggjorde han den 2 juni 2018 i Stara Zagora på internet.
- 2 Genom dom av den 27 september 2018 dömdes NE inom ramen för ett fortlöpande brott för att ha skändat Republiken Bulgariens flagga och begått otillbörliga handlingar som medförde en grov störning av den allmänna ordningen och visade på en uppbar missaktning av allmänheten.
- 3 För dessa båda brott dömdes NE sammanlagt till ett fängelsestraff på inledningsvis två år enligt den allmänna processordningen. Tiden i häktet (från och med den 4 juni 2018) avräknades från hans straff.
- 4 Den 15 januari 2019 upphävde Apelativen spetsializiran nakazatelen sad (den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål) domen mot NE och återförvisade målet till en annan avdelning vid den hänskjutande domstolen för ny prövning från och med det förberedande sammanträdet. Grund för upphävandet var ett väsentligt rättegångsfel. Målet skulle ha tilldelats en ensamdomare, i stället tilldelades det en domare och lekmannadomare.
- 5 Genom beslut av den 14 mars 2019 i ett enskilt brottmål vid den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål ändrades det frihetsstraff som NE ålagts till det minst ingripande tvångsmedlet ”anmälningsskyldighet”.
- 6 Den 18 juli 2019 fällde Spetsializiran nakazatelen sad NE i båda åtalpunkterna och dömde honom till ett samlat frihetsstraff på ett år och tio månader. Straffet fastställdes till fyra års villkorlig dom. Den tid som han var häktad från den 4 juni 2018 till den 14 mars 2019 avräknades från hans straff.
- 7 I december 2019 inledde NE ett tvistemål mot den hänskjutande domstolen, den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål och Republiken Bulgariens åklagarmyndighet och krävde skadestånd med 500 000 leva till följd av rättsstridigt agerande. Han har gjort gällande att Spetsializiran nakazatelen sad felaktigt beslutade om häktning för perioden 4 juni 2018 till den 14 mars 2019 i brottmålsförfarandet mot honom.
- 8 Genom dom av den 6 april 2020 ändrade den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål domen av den 18 juli 2019 i den del som avsåg den fällande domen mot NE för de handlingar han gjort sig skyldig till i Stara Zagora den 2 juni 2018 och fastställde domen i övrigt.

- 9 Domen från den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål upphävdes av Varhoven kasatsionen sad (Högsta domstolen) genom dom av den 3 november 2020 på grund av väsentliga rättegångsfel, vilka har lett till en begränsning av den tilltalades rätt till försvar. Enligt Högsta domstolen kan det inte med hjälp av det rättspsykiatriska utlåtande som upprättats om NE fastställas om han var kapabel att förstå gärningens betydelse och art och styra sina handlingar samt delta i brottmålsförfarandet, det vill säga om han kunde hållas ansvarig för sina handlingar.
- 10 Målet återförvisades till Spetsializiran nakazatelen sad, vilken begärde att Högsta domstolen skulle precisera från och med vilket skede av förfarandet det krävdes en ny prövning av målet. Efter att ha erhållit ett svar kallade nämnda domstol till ett förberedande sammanträde i målet.
- 11 Vid detta sammanträde som genomfördes den 31 mars 2021 yrkade NE att domaren skulle förklara sig obehörig. NE gjorde gällande att han hade inlett ett tvistemål mot Spetsializiran nakazatelen sad, vilket medförde att den domare vid nämnda domstol som ska pröva brottmålet inte är opartisk. Domaren avlog begäran att han skulle förklara sig obehörig. Enligt honom har han ingen kännedom om denna talan, vilken i övrigt måste rikta sig mot staten, samt inget intresse av utgången i målet.
- 12 Genom detta beslut som antagits vid det förberedande sammanträde återförvisades målet på grund av väsentliga åsidosättanden av NE:s rättigheter i samband med handläggningen till åklagarmyndigheten. Spetsializiran nakazatelen sad anser att Högsta domstolens upplysningar beträffande upptagandet till prövning av åtalet mot NE även är relevanta för förundersökningen. Ett straffrättsligt förfarande får inte föras mot en person som inte förstår gärningens betydelse och art och kan styra sina handlingar.
- 13 Efter att målet återförvisats till åklagarmyndigheten upprättades ett nytt utlåtande som bekräftade att NE kan hållas ansvarig för sina handlingar i den mening som föreskrivs i lag och målet hänsköts på nytt till Spetsializiran nakazatelen sad.
- 14 Den 26 april 2022 offentliggjordes lagen om ändring och komplettering av lagen om domstolsväsendet i den officiella tidningen. Genom denna lag avvecklas den hänskjutande domstolen, den specialiserade åklagarmyndigheten, den specialiserade appellationsdomstolen i brottmål och den specialiserade åklagarmyndigheten för överklaganden till den 27 juli 2022.
- 15 Den 27 april 2022 yrkade NE vid det förberedande sammanträde på nytt att domaren skulle förklara sig obehörig och hänvisade såväl till det tvistemål som inletts mot Spetsializiran nakazatelen sad samt till den förestående avvecklingen av nämnda domstol.

Parternas huvudargument

- 16 NE har gjort gällande att den domaren vid Spetsializiran nakazatelen sad som ska pröva målet mot honom inte är opartisk. Han har angett två skäl för detta.
- 17 Inledningsvis hänvisar han till Europadomstolens dom i målet Boyan Gospodinov/Bulgarien. Det följer av nämnda dom att frågan huruvida en domstol är opartisk inte enbart hänför sig till domarnas opartiskhet i subjektivt hänseende, utan även till deras opartiskhet i objektivt hänseende. Även om det inte föreligger någon grund för att ifrågasätta domarnas personliga opartiskhet, skulle deras yrkesmässiga förhållande till en av de tilltalade i ett tvistemål som pågår parallellt med brottmålsförfarandet kunna medföra att det uppkommer rimligt tvivel i frågan om deras opartiskhet i objektivt hänseende. Om talan i tvistemålet bifalls skulle dessutom bestämmelsen att skadestånd ska betalas från budgeten från det organ som har begått överträdelsen, kunna ha ett visst inflytande på domarens avgörande.
- 18 I förevarande mål är Spetsializiran nakazatelen sad svarande i ett tvistemål som NE har inlett mot nämnda domstol och som pågår parallellt med brottmålet. Om NE:s talan i tvistemålet bifalls och han tilldöms skadestånd, måste detta dessutom betalas från den hänskjutande domstolens budget.
- 19 Spetsializiran nakazatelen sad hänvisar i detta sammanhang till att utgången i tvistemålet i ännu större utsträckning är beroende av utgången i brottmålet, eftersom skadestånd krävs för felaktigt frihetsberövande i detta brottmål. Såväl frågan huruvida kravet är välgrundat som det eventuella skadeståndets omfattning beror på utgången i brottmålet.
- 20 Enligt ZIDZSV inträder Sofiyski gradski sad som efterföljande rättsinnehavare när det gäller tillgångar, skulder, rättigheter och skyldigheter från Spetsializiran nakazatelen sad. Detta innebär att brottmålsförfarandet mot NE efter den 27 juli 2022 faller under behörigheten från Sofiyski gradski sad, det vill säga den domstol vid vilken NE har inlett sitt tvistemål. Om det förberedande sammanträdet i brottmålsförfarandet har ägt rum fram till denna tidpunkt måste domaren från den hänskjutande domstolen placeras vid Sofiyski gradski sad och slutföra förfarandet där. Om domaren däremot inte fastställer något förberedande sammanträde fram till detta datum kan brottmålsförfarandet antingen handläggas av denna domare (om denne utses till domare vid Sofiyski gradski sad) eller av en annan domare vid Sofiyski gradski sad. Dessutom är Sofiyski gradski sad i egenskap av rättslig efterträdare från Spetsializiran nakazatelen sad skyldig att uppträda som svarande vid det tvistemålet avseende NE:s skadeståndstalan som är anhängigt vid förstnämnda domstol.
- 21 Mot bakgrund av dessa omständigheter och den praxis från Europadomstolen till vilken har hänvisats, anser Spetsializiran nakazatelen sad att det är osäkert i rättsligt hänseende huruvida ansökan ska bifallas och hur de processrättsliga och materiella åtgärder som vidtagits skulle påverkas om ansökan inte skulle bifallas.

- 22 Vidare hänvisar NE till den förestående avvecklingen av Spetsializiran nakazatelen sad.
- 23 I detta hänseende anför Spetsializiran nakazatelen sad att det vid ett ordinarie förfarande för att avveckla en domstol inte borde vara möjligt att återropa avvecklingen för en obehörighet på grund av jäv i mål vid den domstol som ska avskaffas som har samband detta förfarande. I förevarande mål har emellertid ett förfarande genomförts som har i syfte att diskreditera domarna och åklagarna vid de domstolar som avskaffas och som berör deras oberoende. Eftersom lagstiftaren har antagit lagen om avvecklingen med motiveringen att ”den konstitutionella principen om rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter därmed garanteras”, anser Spetsializiran nakazatelen sad att det är osäkert huruvida nämnda domstol betraktas som en oavhängig och opartisk domstol och huruvida den kan fortsätta handlägga målet eller måste förklara sig obehörig på grund av jäv.
- 24 Spetsializiran nakazatelen sad anser att det sätt på vilket förfarandet för att anta lagen om avveckling av de specialiserade domstolarna genomfördes, motiveringen i lagförslaget och regleringen av omplaceringen av domare och åklagare påverkar rättsstatsprincipen och principen om maktindelning, domarnas oavhängighet vid de organ som avvecklas och gör att det finns skäl att misstänka att det är frågan om avsiktliga repressalier på grund av deras verksamhet.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 25 För att kunna besluta om och bedöma NE:s jävsinvändning, vilken ska avgöras i brottmålet, måste Spetsializiran nakazatelen sad fastställa huruvida det uppkommer tvivel när det gäller dess opartiskhet på grundval av särskilda objektiva omständigheter.
- 26 Å ena sidan förespråkas i Europadomstolens dom i målet Boyan Gospodinov/Bulgarien, till vilken NE har hänvisat, att det mot bakgrund av det objektiva synsätt som ska tillämpas för att fastställa huruvida en domstol är opartisk, finns rimliga tvivel när en tilltalad i ett brottmål även är käreande i ett tvistemål som rör en talan mot den domstol vid vilken brottmålet är anhängigt och om det skadestånd som tilldelas i tvistemålet ska betalas från nämnda domstols budget.
- 27 Om man däremot tillämpar synsättet att domare från en domstol alltid måste förklara sig obehöriga om den domstol vid vilken de är verksamma är svarande i ett sådant tvistemål, skulle en part kunna välja sin egen domstol eller dess egen dömande sammansättning, vilket utgör rättsmissbruk. Denna fråga har betydelse för fastställandet av skälen till att avdelningen ska förklaras obehörig och avser såväl avgörandet av det konkreta yrkandet som fortbeståndet från den slutliga dom som ska meddelas i brottmålet.

- 28 Vad gäller den andra grunden för NE:s jävsinvändning anser Spetsializiran nakazatelen sad att det är osäkert huruvida nämnda domstol – efter att dess egenskap som väktare av rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter har ifrågasatts i motiveringen till lagen om dess avveckling – kan fortsätta handlägga förfarandet och vilka följder detta får för de beslut som meddelats i detta mål om den inte skulle förklara sig obehörig på grund av jäv. Svaret på denna fråga är relevant såväl för det aktuella målet som för andra mål som de specialiserade domstolarna är skyldiga att behandla fram till deras förestående avveckling.
- 29 Spetsializiran nakazatelen sad anser att det är osäkert huruvida det är möjligt enligt unionsrätten att avveckla rättsliga organ med motiveringen att de utgör hinder mot att ”den konstitutionella principen om rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter därmed garanteras”, om dessa organ tillämpar samma processuella och materiella bestämmelser som andra domstolar och åklagarmyndigheter i landet.
- 30 De specialiserade bulgariska domstolarna inrättades 2011. Ursprungligen hade de i uppgift att handlägga brott som begåtts av organiserade kriminella nätverk. 2015 utvidgades deras behörighet till brott mot staten och 2017 till korrupsionsbrott från vissa persongrupper, nämligen personer som innehar höga offentliga befattningar.
- 31 Domare och åklagare vid de specialiserade domstolarna utses på samma sätt som domare och åklagare vid andra domstolar. De utses alla efter ett konkurrens- och urvalsförfarande som motsvarar det för andra domare och åklagare i landet och har samma ställning. När det gäller oavhängigheten från domarna och åklagarna vid de specialiserade domstolarna gäller samma garantier som för andra domare och åklagare.
- 32 Författningsdomstolen har två gånger prövat huruvida dessa domstolar är förenliga med den bulgariska grundlagen. I dessa domar har den tillbakavisat påståenden om att det specialiserade brottmålsdomstolarna utgör extraordinära domstolar. Författningsdomstolen har framhållit att de dömer enligt allmänna regler och att domarna och åklagarna utses, omplaceras, befordras och avskedas på samma sätt som domare och åklagare vid andra domstolar. Vidare har även ståndpunkten att domstolen på grund av dess specialisering efter subjekt och objekt utgör en extraordinär domstol tillbakavisats. Det har tvärtom framhållits att denna behörighet tilldelats Sofiyski gradski sad innan dessa organ inrättades och aldrig har ifrågasatts vare sig teoretiskt eller praktiskt.
- 33 Spetsializiran nakazatelen sad anser därför att påståendena att de specialiserade domstolarnas existens och arbetsätt strider mot principerna om rättsväsendets oberoende och skyddet för medborgarnas konstitutionella rättigheter är ogrundade. I förfarandet för att anta ZIDZSV har dessa påståenden inte styrkts genom några som helst konkreta fakta eller tillförlitliga uppgifter, vilket strider mot principerna om öppenhet och ansvarsskyldighet i lagstiftningsförfaranden. En avveckling av en domstol baserat på sådana påståenden leder till att anseendet från

det rättsliga organet och de domare och åklagare som är verksamma där otillbörligen undergrävs.

- 34 Spetsializiran nakazatelen sad önskar särskilt ett klargörande huruvida de bestämmelser i ZIDZSV där omplaceringen av domare och åklagare vid de avvecklade organen regleras är förenliga med unionsrätten. I formellt hänseende föreskrivs att domarna och åklagarna ska omplaceras utan något konkurrensförfarande, vilket i praktiken leder till en avvikelse från de allmänna bestämmelserna. Dessa avvikelse utgörs av begränsningen av omplaceringarna till en domstol till högst en fjärdedel av domarna från den avvecklade specialiserade brottmålsdomstolen samt det interimistiska genomförandet av beslut från högsta domstolsrådet avseende omplaceringar (rättsmedel mot dessa beslut har inte någon suspensiv verkan).
- 35 Spetsializiran nakazatelen sad anser att dessa bestämmelser är diskriminerande, eftersom ett avvikande förfarande för omplacering föreskrivs. Införandet av undantagsbestämmelser kan inte enbart grundas på den hypotetiska möjligheten att det kan uppkomma svårigheter vid omplaceringen av domare och åklagare. Dessutom är reglerna i sig motstridiga, eftersom det dels föreskrivs att arbetsbelastningen vid den aktuella domstolen ska beaktas vid omplaceringen av domare och åklagare, dels begränsas omplaceringen genom den föreskrivna kvoten, fastän det aktuella organet eventuellt skulle kunna ha behov av fler domare och åklagare. Genom införandet av den ovan beskrivna kvoten begränsar lagstiftaren högsta domstolsrådets befogenheter enligt grundlagen att utse domare och åklagare samt att pröva och tillsätta vakanta tjänster vid de enskilda domstolarna och åklagarmyndigheterna.
- 36 Spetsializiran nakazatelen sad anser att de bestämmelser i ZIDZSV som reglerar omplaceringen av domare och åklagare från de avvecklade organen är oklara och kan ges olika tolkningar. Det är oklart hur lagstiftaren kan ålägga dessa domare och åklagare att tillträda sin tjänst för det fall att de på grund av de tillämpliga kvoterna placeras vid en domstol utan att ha lämnat samtycke, hur en sådan omplacering kan överklagas och huruvida det genom bestämmelserna inte utövas en form av tvång mot domarna och åklagarna att antingen lämna samtycke eller lämna sin tjänst inom rättsväsendet.
- 37 I detta sammanhang hänvisar Spetsializiran nakazatelen sad till Europadomstolens dom av den 9 mars 2021 i målet Bilgen/Turkiet. Genom denna dom bekräftas rätten till skydd för domare och åklagare mot villkorlig omplacering och den betydelse som tillmäts möjligheten till domstolsprövning av beslut som rör dem om förflyttningar utan samtycke (och motsvarande uppsägningar, nya förordnanden eller uppehållande av annan tjänst utan samtycke), för att säkerställa att deras oavhängighet inte påverkas genom otillåten yttre påverkan,
- 38 Spetsializiran nakazatelen sad ansöker om att begäran om förhandsavgörande ska handläggas genom förfarandet för brådskande mål av följande skäl:

- Tolkningsfrågorna är av nationellt intresse, eftersom besvarandet kan påverka rättssäkerheten vad gäller samtliga åtgärder som vidtas före och efter att ZIDZSV har trätt i kraft.
- För närvarande finns det 23 domare vid Spetsializiran nakazatelen sad, vilka fram till den 27 juli 2022 är skyldiga att pröva de mål som de tilldelats och därefter kommer att omplaceras till andra domstolar i okända (ännu inte fastlagda) domkretsar.
- Spetsializiran nakazatelen sad utför ytterst viktiga rättsliga uppgifter inom det bulgariska rättsväsendet, eftersom domstolen fram till den 27 juli 2022 är den enda domstol som är behörig i första instans beträffande mål som rör organiserade kriminella nätverk och som godkänner användning och fortsatt användning av särskild utredningsteknik vid brott i samband med verksamhet från organiserade kriminella nätverk, vilka omfattas av Europeiska åklagarmyndighetens behörighet.
- Det krävs att tolkningsfrågorna besvaras så snabbt som möjligt för att undanröja befintliga tvivel huruvida det genomförda lagstiftningsförfarandet undergräver oavhängigheten från domarna vid de specialiserade domstolarna. Denna fråga är viktig, eftersom domarna – även i materiellt hänseende – är skyldiga att avgöra de mål som de tilldelas. En ytterligare behandling av dessa mål utan klargörande skulle äventyra fortbeståndet från de avgöranden som ska meddelas.